

BOLALARNING IJODIY QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISH YO`LLARI

G`aniyeva Dildoraxon Muqimovna

Qo`qon davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Annotatsiya. Ijodkorlik insonning juda muhim xususiyatidir. Ijodkorlikning eng yaxshi talqini - bu tarkibiy qismlar, shu jumladan shaxsiy xususiyatlar, ko'nikmalar va qobiliyatlarni aralashtirishni talab qiladigan jarayon deb o'ylashdir.

Hayotning birinchi yillarida bolalarni kuzatib boradigan odamlar, ijodiy muhitni yaratish, ularga ko'nikmalarini o'ynash va rivojlantirish orqali ko'maklashish, o'zlarini ijodiy tutish va bolalarning harakatlarini maqtash orqali ularning ijodini rivojlantirishga yordam berishi mumkin.

Bolalar g'oyalarni hurmat qiladigan ota-onalar va o'qituvchilar ularga muammolarni o'zi hal qilishda yordam berishadi. Xato qilish va tajriba qilishda o'zlarini erkin his qiladigan bolalar, shuningdek, hayotimiz davomida foydali bo'lgan yangi narsalarni, ko'nikmalarni ixtiro qilish, yaratish va topishda o'zlarini erkin his etadilar.

Bolalarga ijodkorlikni o'rgatsa bo'ladimi? Ba'zilar buni tabiiy ko'nikma deb bilishadi, ammo haqiqat shundaki, bunday qobiliyat bolada mavjud yoki yo'qligidan qat'iy nazar ota-onalar va o'qituvchilar ulardagi yaratuvchanlikni rivojlantirishga yordam bera olishadi, aslini olganda esa bolalarda ijodkorlikni shakllantirish tug'ma iste'doddan ko'ra muhim ahamiyatga ega.

Ijodkorlik kasbiy muvaffaqiyatga erishishning kalitidir, lekin shaxsiy hayotda, salomatlik va baxt haqida gap ketganda ham bu qobiliyat muhim rol o'ynaydi. Odatda biz ijodkorlikni badiiy va musiqiy ifoda bilan bog'laymiz, ammo bundan tashqari, u fan, matematika va ijtimoiy sohalarida ham juda ahamiyatlidir.

Bolaning ijodkorligini rivojlantirishning bir necha yo'li mavjud¹. Quyida biz ulardan ayrimlarini ko'rib chiqamiz:

Ochiq savollar orqali: “Agar biror-bir joyga borishingiz mumkin bo'lsa, qayerga borasiz? Agar odamlar okeanda yashashlari mumkin bo'lsa-chi? Agar .. bo'lsa nima bo'ladi ...?” Bolalarga nazariyalar va farazli g'oyalarni taklif qilishlariga imkon berish, ularning ijodini rivojlantirishning samarali bir usulidir.

Bolalarni oddiy tanlov qilishga undash: tushlikda nima iste'mol qilmoqchisiz? Ta'til kunlari nima qilishni xohlar edingiz? Ularga mustaqil fikr yuritishlariga ijozat bering, bu ijodkorlikni mashq qilishning ajoyib usuli. Buning yana bir usuli — farzandlaringizni kundalik hayotida qaror qabul qilishida ishtirok etish, masalan: “Biz nimani mazali va oson pishirishimiz mumkin?”, “Qanday qilib uyni tezroq tozalashimiz mumkin?”

Farzandingiz bilan o'ynang: rol o'ynash, improvizatsiya, film sahnalari ... hamma narsa! O'zini chiroyli ko'rsatish, bolangizga hayotni boshqa nuqtai nazardan tasavvur qilish va kerak bo'lganda ijodiy yechimlarni taklif qilish imkonini beradi. Ssenariyni yaratish uchun uy atrofidagi narsalardan foydalaning, mavjud bo'lgan barcha imkoniyatlarni ishga soling va bir muncha vaqt sahna aktyorlari bo'ling!

¹ <https://cyberleninka.ru/article/n/bolalarni-ijodiy-qobilyatini-rivojlantirishning-maqсад-va-vazifalari?ysclid=lizw1nzvnl94173120>

Natijalarga emas, balki jarayonga e'tiboringizni qarating: tasavvur qiling, farzandingiz robot yaratyapti. Bolalardan natijani so'rash o'rniga, jarayon haqida so'rang: sizga eng yoqadigan jarayon nima edi? Eng qiyin jihati qaysi edi? Bu bilan bolalar nafaqat analitik qobiliyatlarni rivojlantiradilar, balki ularni bir xil faoliyat uchun turli xil yechimlar topishga va fikr almashishga undashingiz mumkin.

Bolalar oldiga muammolar qo'ying! Mukofotlar har doim muammoni yechishga turtki bo'ladi, agar siz bolalar oldiga yecha olishi mumkin bo'lgan muammolarni qo'ysangiz, bola muammoni hal etishning cheksiz usullarini topadi. Ushbu qiyinchiliklar haqiqiy ekanligiga va natijaga emas, balki jarayonga asoslanganligiga ishonch hosil qiling. Bu bolaga kelajakda ham o'z muammolariga oson yechim topishga yordam beradi va ularning ijodkorlik qobiliyatini oshiradi.

Ijodkorlik shaxsning shaxsiyati va uning hissiy hayoti bilan chambarchas bog'liq; bu nafaqat "fikrlash qobiliyatlari"dan ko'proq narsani o'z ichiga oladi. Shaxsiy xususiyatlar, masalan, o'ziga bo'lgan ishonch, noaniqlik, qiziqish va motivatsiyaga toqat qilish qobiliyati, boshqa xususiyatlar ham to'sqinlik qilishi mumkin bo'lganidek, ijodiy ifoda etishni osonlashtiradi.

Xavotirga chidamlilik va vazifalarni bajarishga jalb qilish kabi hissiy jarayonlar ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish bilan bog'liq. Va nihoyat, har xil fikrlash, bilimning kengligi va hukm qilish kabi bilim qobiliyatlari ham ushbu jarayonlar bilan bog'liq.

Bolalar ijodkorlikni namoyon qilishi uchun ularga ushbu xususiyatlarning barchasi birlashtirilishi kerak. Ba'zi bolalar barcha kerakli tarkibiy qismlarga ega bo'lishsa, boshqalari ijodiy tadbirlarda ishtirok etish uchun yordam, rag'batlantirish va ba'zi qobiliyatlarni rivojlantirishga muhtoj bo'lishi mumkin.

Masalan, bola ijodiy fikrlash bilan shug'ullanishni istamasligi mumkin, chunki u o'ziga ishonmaydi va u taklif qiladigan qadrli narsaga ega emas deb hisoblaydi. Bir nechta mumkin bo'lgan yechimlarga ega ochiq savol yoki topshiriq berilganda bizni xavotirga solishi mumkin.

Bola bilan kuzatuv va suhbat orqali kattalar bolada nima qiyinchiliklarga duch kelayotganini bilib, uni tuzatishga undashi mumkin.

Bolalarni aqlan zukko, kreativ qobiliyatli, izlanuvchan, mustaqil mulohaza yurituvchi shaxs sifatida tarbiyalash uchun qulay pedagogik- psixologik shart-sharoit va imkoniyat yaratish, maxsus tashkil etilgan, davr talablariga javob beruvchi o'quv-tarbiyaviy jarayonni olib borish maqsadga muvofiqdir.

Rivojlanish jarayonida bolalar psixik faoliyatining turli jihatlari o'zgaradi, usullar yig'ilishi va o'zgarishi sodir bo'ladi. Bola ko'p miqdordagi turli harakatlarni bajara oladi, bilim va tasavvurlari o'zgaradi. Qizlar va o'g'il bolalar yetuk va komil shaxs bo'lib voyaga yetishi uchun yana bir muhim omil hayot tarziga aylanishi zarur. U ham bo'lsa zamonaviy axborot texnologiyalaridan oqilona foydalanishdir. Bunda ota-ona, oila muhiti muhim o'rin egallaydi. Orgimchak to'ridek dunyoni egallab olgan elektron olam bolalarning ongu shuurini butunlay egallab olmasidan oldinroq ularda hayotda har bir narsaning me'yorini bilish ko'nikmasini hosil qilishimiz va bunga ozimiz ham amal qilishimiz juda zarur. Zero bola aytganni emas, ko'rganini qiladi. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning intellektual salohiyatini rivojlantirish orqali yuksak intellekt sohiblarini tarbiyalashimiz bizning asosiy maqsadlarimizdan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (2020 yil, 23 sentabr)
2. "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3261-sonli qarori 2017 yil 9 sentyabr
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Мактабгача таълим ва тарбиянинг давлат стандартини тасдиқлаш тўғрисида қарори, 22.12.2020 йилдаги 802-сон

4. Акрамова Ф.А. Мактабгача таълимнинг психологик жихатлари // Замонавий таълим журнали. – Тошкент, 2015. - №2. – Б. 53-58.
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/bolalarni-ijodiy-qobilyatini-rivojlantirishning-maqсад-vavazifalari?ysclid=lizw1nzvnl94173120>
6. NG Malikovna, Bolalarni maktabga tayyorlashda ota-onalarning o‘rni. PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI 1 (2), 100-105
7. Г Назирова, И Саминова, МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ВОСПИТАННИКОВ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ, Академические исследования в современной науке 2 (24), 182-186
8. NG Malikovna, MM Nurmatovna, Basic principles of technology for teaching methodological subjects in preschool education, ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact ...
9. NA Sultonova, I Sh, D Xolqoziyeva - TECHNOLOGIES OF URBRINGING CHILDREN IN MODERN FAMILIES, European Journal of Research and Reflection in Ed, 2020
10. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Rh71JaMAAAAJ&citation_for_view=Rh71JaMAAAAJ:_FxGoFyzp5QC
11. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Rh71JaMAAAAJ&citation_for_view=Rh71JaMAAAAJ:Se3iqnhoufwC
12. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Rh71JaMAAAAJ&citation_for_view=Rh71JaMAAAAJ:IjCSPb-OGe4C
13. EM Akilovna, THE COMPETENCE OF THE EDUCATOR IN THE APPLICATION OF TECHNOLOGIES FOR THE ORGANIZATION OF HEALTH CARE WORK FOR CHILDREN OF PRESCHOOL AGE, INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN ...
14. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=x8zmCUkAAAAJ&citation_for_view=x8zmCUkAAAAJ:zYLM7Y9cAGgC
15. НА Султонова, К Ўлмасова, Кичик мактаб ёшидаги ўқувчиларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантириш- Интернаука, 2020
16. Н Султонова, ОРГАНИЗАЦИЯ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ В РАЗВИВАЮЩИХ ЦЕНТРАХ, Interpretation and researches 1 (1)